

вступати в договірні відносини з будь-якими юридичними або фізичними особами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування» [1, ст.24], питання про наявність виробничої необхідності та доцільність залучення до роботи найманих працівників повинно має вирішуватись фермерським господарством.

Також варто акцентувати увагу на тому, кому законом заборонено укладати трудові договори у фермерському господарстві у якості працівника.

Для цього варто зупинитись на визначенні членів фермерського господарства. А саме: «Членами фермерського господарства можуть бути подружжя, їх батьки, діти, які досягли 14-річного віку, інші члени сім'ї, родичі, які об'єдналися для спільного ведення фермерського господарства, визнають і дотримуються положень установчого документа фермерського господарства» [1, ч.1 ст.3].

І от ці особи, що є членами фермерського господарства та реалізують в ньому своє право на працю. Не можуть працювати в ньому за трудовим договором, бо «членами фермерського господарства не можуть бути особи, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом)» [1, ч.1 ст.3]. Адаже йдеться про фермерське господарство як про родинно-трудова об'єднання осіб. Фермери – це не наймані працівники, а власники майна й господарі свого виробництва, трудова діяльність яких ґрунтується на членстві в фермерському господарстві.

Список використаних джерел

1. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>.
2. Господарський кодекс України: затв. Законом України від 16.01.2003 р., №436-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2003. № 18, № 19-29, № 21-22. Ст. 144.

ЩОДО ВІДСУТНОСТІ У ПРОЕКТІ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ІНСТИТУТУ ПРИЗНАЧЕННЯ БІЛЬШ М'ЯКОГО ПОКАРАННЯ, НІЖ ПЕРЕДБАЧЕНО ЗАКОНОМ

Коновальчик Євгенія, аспірантка кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права та процесу Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Незважаючи на повномасштабне вторгнення РФ на територію України Робоча група з питань розвитку кримінального права продовжує розробку проекту нового Кримінального кодексу України (далі проект нового КК України). Цей документ, у порівнянні з чинним Кримінальним Кодексом України (далі КК України), передбачає ряд новацій та змін. Зокрема, звільнення від декларативних положень, багаторівневу кваліфікацію правопорушень за характером шкоди, яку вони завдають, орієнтацію на примирення учасників конфлікту, розширення прав потерпілого, «пом'якшення становища правопорушника ... лише з урахуванням позиції потерпілого та за умови відшкодування завданої шкоди» тощо [1].

Однією з відмінностей проекту нового КК України є відсутність норм щодо наділення суду дискреційними повноваженнями на призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом [2]. У чинному КК України такі дискреції закріплено у ст. 69 [3]. Слід підкреслити, що вони передбачені від моменту прийняття акту у 2001 році та реалізуються у судовій практиці.

Так, з аналізу статистичної інформації Державної судової адміністрації України вбачається наступне: у 2018 році серед 73 658 засуджених покарання із застосуванням ст. 69 КК України було призначено 1 964 особам [4], у 2019 році серед 70 374 засуджених покарання із застосуванням ст. 69 КК України було призначено 1 797 особам [5], у 2020 році серед 67 518 засуджених покарання із застосуванням ст. 69 КК України було призначено 1 495 особам [6] та у 2021 році серед 64 079 засуджених покарання із застосуванням ст. 69 КК України було призначено 1 345 особам [7].

Враховуючи спрямованість України на європейську інтеграцію та вступ до Європейського Союзу, на нашу думку, є доцільним дослідити кримінальне законодавство держав-членів ЄС на предмет наявності певних аналогів інституту призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Наразі огляд буде містити результати аналізу 16 Кримінальних кодексів, які буде розміщено в алфавітному порядку відповідно до офіційних назв держав українською мовою.

Так, згідно параграфу 83 Кримінального Кодексу Королівства Данія на підставі інформації про обставини правопорушення та правопорушника покарання може бути зменшено в межах, визначених законом. У разі ж встановлення особливо пом'якшуючих обставин воно може бути пом'якшено [8].

Відповідно до ст.ст. 66 та 68 Кримінального кодексу Королівства Іспанія за наявності визначених законом пом'якшуючих обставин суд повинен знизити покарання на один чи два ступені нижче, ніж встановлено законом [9].

Параграф 49 Кримінального кодексу Латвійської Республіки наділяє суд повноваженнями призначати менше покарання, ніж передбачено законом,

за наявності за обставин, які пом'якшують відповідальність, та з урахуванням особи правопорушника [10].

Згідно ст. 62 Кримінального кодексу Литовської Республіки у передбачених випадках, враховуючи всі обставини справи, суд може призначити більш м'яке покарання, ніж передбачене законом [11].

Ст. 72 Кримінального кодексу Португальської Республіки закріплено спеціальне пом'якшення покарання. Так, суд, за винятком прямо передбачених законом випадків, пом'якшує покарання, якщо обставини справи та поведінка винної особи не вимагають посиленого покарання. Зокрема, суд може скоротити встановлену мінімальну межу строку позбавлення волі та мінімальний розмір штрафу, встановлені у конкретних санкціях [12].

Ст. 21 Кримінального кодексу Республіки Мальта наділяє суд дискреційними повноваженнями на призначення покарання нижчого за встановлений законом мінімум. За наявності виняткових причин суд на власний розсуд може призначити будь-яке менше покарання, яке визнає відповідним конкретному кримінальному правопорушенню [13].

Ст. 60 Кримінального Кодексу Республіки Польща передбачає можливість суду застосовувати надзвичайне пом'якшення покарання в особливих випадках, коли навіть мінімальне покарання, передбачене за конкретне протиправне діяння, буде невідповідно суворим [14].

Ст. 50 Кримінального Кодексу Республіки Словенія уповноважує суд визначити покарання нижче за встановлену межу або призначити менш суворе покарання у випадках, прямо встановлених законом, або у разі встановлення судом особливих пом'якшуючих обставин [15].

Параграфами 8 і 8а розділу 8 Кримінального кодексу Республіки Фінляндія, передбачено певне пом'якшення покарання, проте лише у межах, встановлених у відповідних санкціях. Але у разі наявності виключно вагомих причин суд може замінити покарання у виді позбавлення волі на певний строк штрафом [16].

Ст. 48 Кримінального кодексу Республіки Хорватія закріплено можливість суду призначати менш суворе покарання, ніж визначено законом за вчинення конкретного кримінального правопорушення. Це можливо за наявності пом'якшуючих обставин, а також у разі досягнення відповідної згоди між прокурором та підсудним [17].

Згідно ст. 76 Кримінального кодексу Румунії за наявності пом'якшуючих обставин в порядку пом'якшення спеціальні межі покарання, які передбачені законом, зменшуються на одну третину, а у разі передбачення покарання у вигляді довічного позбавлення волі воно замінюється на покарання у виді позбавлення волі на певний строк [18].

У Кримінальному кодексі Словацької Республіки параграфом 39 визначено дискреційні повноваження суду щодо виключного зменшення покарання у виді позбавлення волі. Зокрема, допускається його зниження до

встановленого законом мінімуму, а також у визначених випадках призначення його строком нижче мінімальної межі [19].

Відповідно до параграфу 82 Кримінального кодексу Угорщини менш сурове покарання може бути призначене, якщо передбачена мінімальна санкція є надто суворою відповідно до принципів його призначення [20].

Параграфом 49 Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччина закріплено можливість у визначених законом випадках пом'якшувати покарання та порядок такого пом'якшення. Зокрема, передбачено можливість заміни довічного позбавлення волі на позбавлення волі на певний строк, а також призначення покарання в виді штрафу замість позбавлення волі [21].

Враховуючи те, що санкції є абсолютно визначеними, ст. 132-18 Кримінального кодексу Французької Республіки дозволяє суду призначити покарання на строк, менший за максимальний. Також, відповідно до ст. 132-20 зазначеного кодексу, якщо правопорушення карається штрафом, суд може призначити його у меншому розмірі, аніж встановлено у конкретній санкції [22].

Параграфом 58 Кримінального кодексу Чеської Республіки закріплено судові дискреції щодо виключного пом'якшення покарання у виді позбавлення волі, відповідно до яких суд, з урахуванням обставин справи або ситуації правопорушника, може зменшити строк позбавлення волі нижче нижчої межі, передбаченої законом [23].

Із наведеного вбачається, що законодавці вище зазначених держав-членів ЄС, розуміючи, що вчинення конкретних кримінальних правопорушень може характеризуватися певними обставинами, наявність яких потребує іншого, відмінного від загального правила, порядку визначення виду та розміру покарання для ефективної реалізації його мети, наділяють суд можливістю виходити за межі санкцій.

Внаслідок цього вважаємо за необхідне привернути увагу до питання відсутності закріплення інституту призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, у проєкті нового Кримінального кодексу України.

Список джерел:

1. Концепція реформування кримінального законодавства України <https://newcriminalcode.org.ua/concept> (дата звернення 16.12.2022).
2. Кримінальний Кодекс України: проєкт / Робоча група з питань розвитку кримінального права. URL: <https://bit.ly/3hxEAfd> (дата звернення 14.12.2022).
3. Кримінальний Кодекс України : Закон України №2341-III від 05 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2001, №25-26, ст. 131.
4. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності за 2018 рік / Державна судова адміністрація України. URL: <https://bit.ly/3Ww0luS> (дата звернення: 12.12.2022).

5. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності за 2019 рік / Державна судова адміністрація України. URL: <https://bit.ly/3uZNI5C> (дата звернення: 12.12.2022).
6. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності за 2020 рік / Державна судова адміністрація України. URL: <https://bit.ly/3FICLUY> (дата звернення: 12.12.2022).
7. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності за 2021 рік / Державна судова адміністрація України. URL: <https://bit.ly/3hGjPOU> (дата звернення: 12.12.2022).
8. Criminal Code of the Kingdom of Denmark. URL: <https://bit.ly/3v0eLb1> (дата звернення 11.12.2022).
9. Criminal Code of the Kingdom of Spain. URL: <https://bit.ly/3j9vE0h> (дата звернення 11.12.2022).
10. Criminal Code of the Republic of Latvia. URL: <https://bit.ly/3FDfvIc> (дата звернення 18.12.2022).
11. Criminal Code of the Republic of Lithuania. URL: <https://bit.ly/3Wbvbcu> (дата звернення 11.12.2022).
12. Criminal Code of the Portuguese Republic. URL: <https://bit.ly/3HNzK8I> (дата звернення 11.12.2022).
13. Criminal Code of the Republic of Malta. URL: <https://bit.ly/3HQKRxx>. (дата звернення 16.12.2022).
14. Criminal Code of the Republic of Poland. URL: <https://bit.ly/3G3jW02> (дата звернення 11.12.2022).
15. Criminal Code of the Republic of Slovenia. URL: <https://bit.ly/3W1LM2t> (дата звернення 12.12.2022).
16. Criminal Code of the Republic of Finland. URL: <https://bit.ly/3YB4rE4> (дата звернення 11.12.2022).
17. Criminal Code of the Republic of Croatia. URL: <https://bit.ly/3BMuxKB> (дата звернення 16.12.2022).
18. Criminal Code of Romania. URL: <https://bit.ly/3hDydXW> (дата звернення 11.12.2022).
19. Criminal Code of the Slovak Republic. URL: <https://bit.ly/3WwUZ2O> (дата звернення 16.12.2022).
20. Criminal Code of Hungary. URL: <https://bit.ly/3PENG6X> (дата звернення 11.12.2022).
21. Criminal Code of the Federal Republic of Germany. URL: <https://bit.ly/3v84VUp> (дата звернення 18.12.2022).
22. Criminal Code of the French Republic. URL: <https://bit.ly/3V3mgZm> (дата звернення 11.12.2022).
23. Criminal Code of the Czech Republic. URL: <https://bit.ly/3HR8ZA6> (дата звернення 16.12.2022).